

פרשת ראה תשפ"ו | שנה ג' 137

הורינו

הורים מן הכל

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע

אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָּהּ אֶתָּה וְאַבְתִּיךָ (י"ג ז')

כותב רש"י בשם הספרי: דבר זה גנאי גדול הוא לך, שאף האומות אין מניחים מה שמסרו להם אבותיהם, וזה אומר לך עזוב מה שמסרו לך אבותיך.

הגאון רבי אלי' ברוך פינקל זצ"ל כותב שיש לדייק, שדברי רש"י על הגנאי אמורים על מי שבאו להסיתו ולא על המסית "גנאי גדול הוא לך", היינו למי שבאים אליו. ולכאורה, מדוע זה גנאי עבורו, הרי יכול להיות שהוא ירא שמים ודבוק בדרכי אבות, אלא שאותו אחד בא להסיתו, ואדרבה, הוא אינו שומע לו. והרי הפרשה של מסית ומדיח שחייב מיתה, הוא לא דווקא באופן שהצליח במעשיו להסית לעבודה זרה, אלא אף אם רק בא להסיתו והלה נתגבר ולא שמע בקולו מ"מ יש עליו חיוב מיתה. מדוע אם כן 'גנאי הוא לך', שמישהו מנסה להסית אותך? ומבאר, שרואים מכאן שהטענה והגנאי עליו הוא על זה גופא שהוא נמצא במצב שאפשר לדבר איתו על לעזוב דרכי אבות.

ואף אם המסית לא הצליח להדיח, אבל עצם זה שבא להסית אותך לעזוב מה שמסרו לך אבותיך, זה בעצמו סימן שיש לך שייכות לזה ולכן גנאי גדול הוא לך.

ובהמשך דבריו מוסיף הגאון רבי אלי' ברוך, שבעיקר דברי רש"י, שהגנאי הוא שאומר לו 'עזוב מה שמסרו לך אבותיך' יש להתבונן. שלכאורה טענה זו ש"מניחים מה שמסרו לנו אבותינו" שייך יותר למנהגים, כגון לא לאכול שרויה בפסח, או עמידה בקידוש וכיו"ב. אבל כאן הרי מדובר על ע"ז שהיא מג' עבירות חמורות, ובכל זאת אפילו בדבר כזה, באים בטענה על שעזב מה שמסרו לו אבותיו. ולמדים אנו שאחד שעוזב מסורת אבות, זה גנאי מיוחד חוץ מעצם מה שעובד ע"ז. והדבר נורא ומבהיל על הרעיון ורואים עד כמה גדולה השמירה על האדם שלא לסטות ימין ושמאל אלא ילך בדרכי אבות וישמור על מסורת בית אבותיו.

אֲנִי יְהוָה בְּךָ אֲבִיּוֹן מֵאַחַד אֶחָיךָ (ט"ו ז')

ופירש רש"י להלכה בשם הספרי, אחיך מאביך קודם לאחיך מאימך. ובספר 'אבדה מתבקשת' כתב רמז לדברי רש"י, בראשי תיבות למפרע במילים **כִּי יְהוָה בְּךָ אֲבִיּוֹן מֵאַחַד**, שזה ראשי תיבות **מאביך**. וזהו רמז נחמד למש"כ רש"י בשם הספרי.

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

עפ"י הספר 'ויברך דוד' להגאון רבי ישראל דוד הארפענעס מו"ץ ורב בית הכנסת וקהילת 'ישראל והזמנים' וויליאמסבורג

איך מכבדים בדיבור?

מכלל מצות כיבוד אב ואם לכבדם בדיבור ובדברים, כלומר, קודם כל לדבר אליהם בדרך כבוד. וכך כותב רבינו יונה¹, שעיקר כיבוד אב ואם לעשות להם נחת רוח בין בדברים ובין במעשה. ובספר חרדים כתב שידבר להם בנחת בלשון רכה וכבוד ואדנות, כמדבר עם מלך.

היודע שכשמבקש משהו ישלימו חפצו בשביל אביו, אע"פ שיועד שיעשו את זה גם עבורו, לא יאמר עשו את זה בשבילי אלא יאמר עשו בשביל אבא. והרמב"ם² כותב על הלכה זו, לעולם יכלול בכלל דבריו שהוא חושש בכבוד אביו ושמתיירא ממנו. ובספר ראשית חכמה³ כתב שיהיה דיבורו עם אביו ואימו בבושת ובצניעות, ולא ידבר עמם אלא בנחת ובתחנונים, וידבר על לבם תמיד כדי ליישב דעתם. ולכן, כשהבן רואה שאביו או אימו הם בצער, ידבר על לבם דברי ניחומים וריצוי ופיוס, כדי להסיר הצער מלבם.

בכלל כיבוד בדיבור, לספר להם דברים המשמחים ובשורות טובות, ולהיפך שלא לספר להם דברים של צער ודברים המעציבים או בשורות רעות, אם לא שיש הכרח להורים לדעת אותם. ובספר תוכחת חיים להגר"ח פלאג'י כתב שזה הטעם שנהגו העולם שאם יודע הבן שיהיה להוריו צער כאשר יודע להם שמועה לא טובה, שהבן נמנע מלספר זאת להוריו. ואם

יש הכרח, יראה שאחרים יספרו להם.

ובכלל יש לומר שלשמחם מזמן לזמן הוא מכלל מצות כיבוד. אם למשל הבן הצליח בבחינה בישיבה או בכולל, ימהר להודיע זאת לאביו ולאימו. ואם קיבל תעודה יראה אותם להם, ואין בצורה כזאת משום התנשאות מאחר שמכוון לשם שמים לשמחם.

בזמנינו שיש טלפון יראו הבנים הנשואים לצלצל להוריהם כדי לדרוש בשלומם, ובמיוחד בערבי שבתות וימים טובים, לאחל להם גוט שבת וכו' ובמוצ"ש לאחל להם שבוע טוב. **ומה נואלו אותם המזלזלים בזה, שמראה להוריו כאילו ניתק ואינו מעוניין להחזיק הקשר עמהם, וכמה הורים יש להם צער גדול מזה.** וכן יעשו הבחורים הלומדים בישיבות שמחוץ לעיר, שיצלצלו להוריהם מזמן לזמן. ומה טוב שיכתבו להם מכתב עם דברי תורה שמתענגים מכך ביותר.

אומרים על הגר"ח מבריסק שבהיותו אצל אביו היה מתבונן בכל יום שעה מסוימת בגדלות אביו כדי שיוכל לקיים מצות כיבוד אב כראוי לפי כבודו, לאחר יודעו מחשיבותו. וכמו שמובא בראשונים שעיקר הכבוד שיחזיק את הוריו לאנשים רמי מעלה ואנשים חשובים (ויברך דוד, כיבוד או"א)

1. אגרת התשובה לרבינו יונה בסופו אות ע' פ"ו ה"ד. פרק דרך ארץ ע' רס"ז

מעשה אבות

סיפור מהחיים

לאור הלבנה

היה זה בימי בחרותו של הגאון רבי עובדיה יוסף צוק"ל. בהיותו יושב ועוסק בתורה בהתמדה יום-יום בהיכל ישיבת פורת יוסף שבעיר העתיקה, הנה יום אחד נמשך הבחור הצעיר בלימודו מבלי משים אל תוך הלילה. ועד שחזר לבית הוריו, הייתה הדלת נעולה. מחשש להעיר את הוריו ולהקיצם משנתם, ישב הבחור על המדרגות הסמוכות לבית ולמד שם כל הלילה לאור הלבנה, כאשר ספר מונח בחיקו.

כאשר אביו, רבי יעקב ז"ל, השכים קום כהרגלו לתפילת הנץ החמה, הוא פתח את דלת הבית, והנה לנגד עיניו הוא רואה את בנו בכורו יושב על המדרגה וראשו על הספר. כשנשאל הבחור לפשר הדבר, השיב כי מאחר שהדלת הייתה נעולה, לא רצה להעיר את הוריו, ולא רצה גם לבטל את זמנו לריק, לכן למד לאור הלבנה.

פעם אחרת אירע שקם הבחור רבי עובדיה משנתו בשעה מוקדמת מאוד, ומיהר ללימודיו עוד קודם התפילה, אך לא מצא את מעילו וחשש להעיר את בני הבית. הסתפק הבחור בלבישת כמה בגדים זה על זה, מן הבא ליד, ויצא לבית המדרש, ולאחר מכן ללימודיו בישיבת פורת יוסף שבעיר העתיקה.

וכאן המקום להזכיר מנהגו, שהיה מכבד את אביו ואימו מאד, ובאופן מיוחד נהג כבוד רב כלפי אימו, משום שחש הכרת הטוב עצומה כלפיה, שכן בילדותו, בזמן שהיה שוקד על תלמודו, הייתה היא עובדת במקומו בחנות של אביו, ותמיד עודדה אותו לשקוד על דלתות התורה, ואף שהיה זה בימי דוחק ועוני. וכאשר התמנה כדיין בבית הדין בפתח תקוה, קנו לו לבוש מיוחד "פראק" של הדיינים. והקפיד הרב עובדיה ללבוש את הפראק בפעם הראשונה בנוכחות אימו, כדי שתראה אותו בגדולתו ותשמח בלבה. וכן היה תמיד מקפיד לבקרה בביתה ולשמח אותה, ואף לאחר מותה, היה מזכירה לשבח בהקדמות ספריו, אשריה ואשרי חלקה. (מתוך הלכה יומית מהרב יעקב ששון נכד הגאון רבי עובדיה יוסף צ"ל)

כיבוד אב מביא עשירות ולהיפך ח"ו. פעם כשישב האדמו"ר הצמח צדיק מוויז'ניץ בסעודת ראש חודש, באו לפניו שני אנשים והעידו על אברך מחסידיו שגם נכח שם, שאינו נוהג בכבוד הראוי כלפי אביו הזקן המתגורר בביתו. פנה הצמח צדיק אל אותו אברך ואמר לו: ראיתי כבר אנשים רבים שהיו שרויים בדחקות ובזכות כיבוד אב ואם כשורה שלח להם השי"ת עזרו מקודש והתעשרו, וכן להיפך, אנשים עשירים אשר זלזלו בכבוד אביהם ואימם וירדו עשר מעלות אחורנית. ועתה הברירה בידך, תוך שלושה ימים עליך לפייס את אביך שיחי' ולקבל עליך לקיים מצות כיבוד אב בשלימות. אולם אם אשמע שמכאן ולהבא לא תכבד את אביך, מרה יהיה אחריתך. אמרו, לא זזו משם עד שאותו אברך קיבל עליו לשמור ולעשות ככל אשר ישית עליו הצמח צדיק לעשות ולנהוג בכבוד אביו בשלמות.

ניתן לקבל את גיליונות הורינו במייל גם באנגלית ובאידיש

כתבו לנו הצטרפות - אנגלית / אידיש
וקבלו את הגיליון מדי שבוע לתיבת המייל שלכם

הצטרפו עכשיו: horeinuorg@gmail.com

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com

או בפקס: 077-6021640

פתרון חידת 'רב הנסתר' לגיליון פרשת עקב

חמיר הקריעה שקורע על מיתת אביו או אימו יותר משאר ז' קרובים, משום מצוה דכיבוד אב שקורע כנגד לבו ועד שיגלה את לבו וכו' (פוסקים, עפ"י שו"ע יו"ד סי' ש"מ ד')

הודעה תשלח לפותרים נכונה שעלו בגורל.

על ההורים. וזה הרי לא בסדר, הם לא אמורים לשפוט את ההתנהלות שלכם. אולי עדיף לתת את זה כתובנה אישית, לא כביקורת עצמית: "אני מבינה היום כמה חשוב לבוא, אני מרגישה על עצמי שחבל שלא הבנתי את זה בזמנו, ואז הייתי איתם יותר, וזה בדיוק מה שאני מאחלת גם לכם - שתזכו לתת לזה מקום, כי אני יודעת כמה זה שווה". כך המסר עובר, בלי שהם מרגישים מבוקרים. בהצלחה רבה בעז"ה.

? שלום וברכה. אני אמא לחמישה בלע"ר, כולם ב"ה כבר נשואים ויש להם בית משלהם. אני רוצה לשתף אתכם במשהו שמעסיק אותי הרבה זמן, ולבקש עצה איך לגשת אליו נכון.

הנכדים שלי הם אור עיניי ממש. אבל בחודשים האחרונים אני מרגישה געגוע כבד - הביקורים מתמעטים, וכשהם כן מגיעים, זה לרוב לזמן קצר מאוד. אני יודעת שכולם עסוקים, שיש להם חיים משלהם, ואני לא רוצה חלילה להיות אמא שמלחיצה או מטילה אשמה.

האמת, ואני אומרת את זה בכנות ובכאב מסוים - יש לי חשבון נפש עם עצמי בנושא הזה. כשהילדים שלי היו קטנים, אני לא תמיד הקפדתי לבוא מספיק עם הילדים שלי, להורים שלי. הייתי עסוקה, "אין זמן", "בפעם הבאה"... והיום, כשאני מסתכלת אחורה, אני מבינה כמה זה כאב להם, וכמה החמצתי. אני לא רוצה שההיסטוריה תחזור על עצמה, אבל גם לא רוצה לבוא מתוך אשמה שתכביד על הילדים שלי.

איך אני יכולה להעביר להם את הכמיהה שלי לראות את הנכדים, בלי שזה יישמע כתלונה או כלחץ? איך פותחים שיחה כזו נכון, מתוך אהבה ולא מתוך צער? ואולי גם איך אני מסבירה להם שלא ילמדו ממני איך שאני נהגתי כצעירה כשהם היו ילדים, כי זה לא בסדר, והיום אני מבינה כמה ההורים כמהים לראות את הילדים והנכדים?

! שלום וברכה. יש כאן משהו יפה ואמיץ, כשמסתכלים אחורה בעיניים פקוחות, לא כדי להתיישר על העבר, למרות שאנחנו בטוחים שהמחשבה הזאת לוקחת אתכם למקום של חרטה ותיקון אישי, אלא כדי לבנות משהו טוב יותר קדימה. זו בעצמה מתנה גדולה למשפחה שלך. אחרי הכל, ילדים לא תמיד מפנימים בזמן, שההורים שלהם לא יישארו כאן איתם לנצח. לפעמים רק אחרי שנפרדים מהם, מבינים כמה זו החמצה לא נצל את השנים האלו.

מבחינה מעשית, כצעד ראשון היינו ממליצים לתת להם לקרוא מדי פעם את גיליון 'הורינו'. שמענו מכלי ראשון על משפחות רבות שהילדים התעוררו מעצם העיסוק בעניין במצווה כה חשובה ויקרה, לשים לב יותר לכל צעד וכל התנהלות מול ההורים. זה דבר אחד שהוא קל יחסית, והרבה ראו מכך ב"ה שינוי לטובה. ואם רוצים לדבר ישירות, כדאי לפתוח את השיחה עם הילדים מתוך שיתוף, לא מתוך תלונה. יש הבדל גדול בין "אתם לא מבקרים מספיק" לבין "אני מתגעגעת אליכם ואל הנכדים, ורציתי לחשוב איתכם איך אפשר ליצור קשר טוב יותר בשגרה העמוסה שלכם". הניסוח השני פונה לשיתוף פעולה, לא להאשמה שמצריכה הגנה.

כדאי גם להיות קונקרטיים: במקום לדבר על "לא מבקרים מספיק" באופן כללי, אפשר להציע מסגרת קבועה וקטנה, "מה דעתכם שנקבע זמן קבוע לשיחה, או לביקור. נגיד ליל שישי אחת לשבועיים, תקפצו ל"טועמיה"? זה מוריד לחץ כי יש גבול ברור, ומקל על הילדים להיענות.

ולגבי החלק השני, שהילדים לא ילמדו מההתנהלות הישנה. כאן יש רגישות. אם תציגו את זה כמסר ישיר ("אל תעשו כמוני"), זה עלול לפתח אצלם מחשבה שזה בסדר להעביר ביקורת

זכרנו לחיים

הכנס של הורינו בשיתוף יד שרה

להשקת תוכניות

הורינו

איכות חיים, אריכות ימים

ל'הורים תומכי הורים'

**ירושלים, יום רביעי י"ג אלול
(26.08.26)**

**כנס יוצגו החידושים המקצועיים בתחום
אנא עקבו אחרי המודעות
פרטים יבואו בעז"ה**

יד שרה

הורינו
הורים נאמן הול
לע"נ מנחם מנדל בן יהושע דב ז"ל

לפרטים נוספים: horeinu120@gmail.com

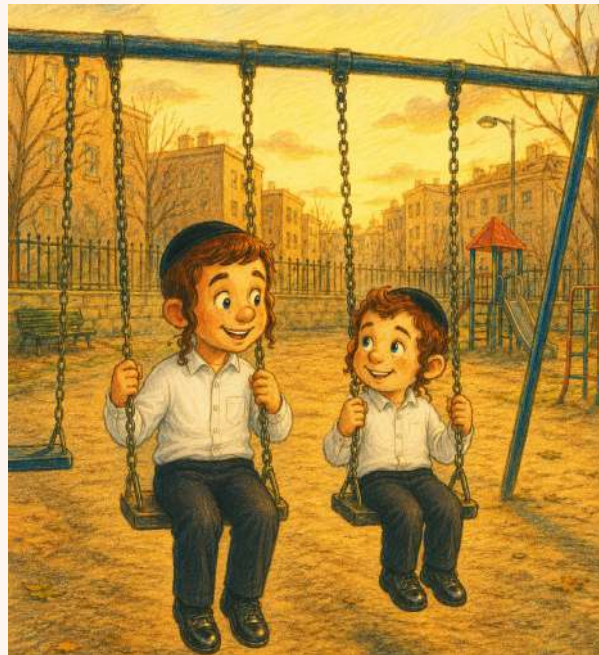
איפה כלם?

ופתאום אמרתי: מזזר. מה מזזר? לא הבין ליבי. תראה, הצבע במתקנים אותו צבע, העצים אותם עצים, אפלו החתול השחור שעובר פה כל שבת הגיע בזמן. אז למה הכל נראה אחרת? ואז הבנתי, לא חסר פה שום מתקן, או עץ, רק חסרים אנשים ופתאום כל הגנה נראית אחרת.

בדרך חזרה הביתה המשכתי לחשב על זה, נכנסתי הביתה, אמא הייתה עם נחמה. רוני למד שנים מקרא ואחד תרגום, חני ישבה על הספה עם ספר, אבא ישב במקום שלו ולמד,

ופתאום הרגשתי... בית. לא בגלל הספה, או המזגן, גם לא בגלל העוגה שאמא הכינה. אלא בגלל שהם היו שם. וחשבתי לעצמי, אם אבא היה נוסע לשבוע... הבית היה נשאר בדיק אותו בית, אותם קירות, אותו סלון, אותו מטבח, אבל הוא כבר לא היה אותו דבר.

ואם אמא לא הייתה בבית... בכלל. אפילו אם הכל היה מסדר, עדן היה חסר משהו, כי בית זה לא הקירות, בית זה האנשים שגרים בו. ובעקר... אבא ואמא. במוצאי שבת אמרתי את זה לאבא. אבא, היום הבנתי משהו. מה הבנתי? שאל אבא. הבנתי שאפשר להחליף ספסל, אפשר להחליף מתקן, אבל אי אפשר להחליף אנשים. אבא סגר את הגמרא והסתפל עלי. ואז הוספתי: נראה

לי שגם בגלל זה צריך לכבד הורים. למה? שאל אבא. כי לפעמים מתרגלים לזה שהם תמיד בבית. אבא חיך. ואז שוכחים להגיד תודה. אבא לא אמר כלום, רק הניח את היד על הכתף שלי. אני חושב שלפעמים הורים לא צריכים נאומים, מספיק שהם יודעים שהילד שלהם מתחיל להבין.

ובלילה, לפני שנגדמתי, חשבתי על הגנה הריקה. כמה מזזר. כל המתקנים היו במקום, ורק בגלל שחסרו כמה ילדים... כל הגנה הרגישה אחרת. ואז חייכתי לעצמי, כנראה שגם בבית זה ככה. לא החדרים עושים את הבית, אלא האנשים. ואם כבר האנשים... אז אבא ואמא הם הלב שלו.

לפעמים לא צריך שיקרה משהו, מספיק שמשהו... לא קורה. יש שבתות שהשכונה שלנו מרגישה כמו כזרת. אתה יורד למטה אחרי הסעודה, ותוף שתי דקות אתה שומע לפחות חמשה ילדים קוראים אחד לשני: נאוו, אתה בא?

מישהו כבר עומד עם כדור, מישהו אחר עם בקבוק פלסטיק ריק לשחק "בקבוק יטון" והבנות בצד השני עם חבל קפיצה... הכל שוקק חיים. ומישהו, משום מה, תמיד מחזיק ביד ספר תהלים, כאלו הוא רק ירד לרגע באמצע החברת תהלים ובמקרה נשאר כמעט עד מוצאי שבת.

אבל השבת הזאת הייתה אחרת. בצהריים אחרי הסעודה שאלתי את אמא: אפשר לרדת קצת? אמא הסתכלה על השעון, ואמרה כן, אבל תהיה ליד הבנו. ירדתי, וליבי ירד אתי. הגענו לגנה... ושקט.

לא שקט של אמצע הלילה, שקט של רגע... איפה כלם? הנדנדות היו שם, המגלשה הענקית הייתה שם, אפלו הספסל של הסבים היה שם. אבל הילדים? פשוט נעלמו. חכיתי כמה דקות, ועוד כמה דקות... אולי עוד מעט כלם יורדים. אבל לא, אף אחד ושום דבר.

ליבי הסתפל סביבו ואמר את המשפט הכי פשוט בעולם: מיני...

חסרים ילדים. אמרתי לו, זה לא שהם חסרים... הם פשוט לא פה. אז איפה הם? שאל ליבי, אני יודע? עכשו שבת של בין הזמנים, בטח כלם אצל סבא וסבתא שלהם, או שנסעו לאיזה מקום לשבת, או שאולי מתארחים? העליתי כל מיני השערות, אפלו שבאמת באמת לא היה לי שום משג. ליבי "זרם" אתי. או שאצלם כלם בדיק אוכלים אבטיח.

בקצור... רק אנחנו נשארו. ליבי נסה להתנדנד לבד, אבל אחרי שתי דקות הוא ירד, בלי חברים זה לא כף, הוא אמר לי. נסינו לשחק תופסת, זה לקח בערך שלושים וחמש שניות. קשה מאוד לשחק תופסת כשיש רק שני ילדים, ואחד מהם עוצר כל רגע להסתפל על נמלה. התישבנו על הספסל.